

FESTA XELA

XELA ARIAS

Novembro nada máis chegar tróuxonos unha dor que nos crebou por dentro, a morte cruel de Xela Arias Castaño. Máis inxusta ca nunca. Detía o corazón dunha muller de 41 anos, poida que no mellor momento da súa vida, feliz na súa profesión de ensinante de literatura española, feliz na compañía do seu fillo Darío. Detía o labor serio e preciso da traductora que iniciaría en breve a travesía polo *Ancho mar dos sargazos* de Jean Rhys. Detía o alento vital dunha poeta en plena actividade creativa, en solitario, sen dogmas, sen escolas, fóra do canon. Libre. Detía o entusiasmo do compromiso para berrar dignamente contra a Burla Negra e esixir que Nunca Máis. Detía as palabras na *Festa da palabra*.

Cando lemos de Xela Arias *Denuncia do equilibrio* (Edicións Xerais, 1986), escrito en 1984, algo racha no panorama poético, hai unha voz nova desde a outredade. *A Festa da palabra* era aínda *silenciada*, ela contribuíu a tirarlle ese adxectivo. "Polo paseo ARRIBA MÉRGUI LEIME naquilo que non era meu/ e sentíame tan adentro". Tamén lemos: "e é que estou tan lonxe que xa non regreso/ non sei que faço cando me escribo/ que convirto a noite

en escada de abrazos/ e de lonxe os meus regresos desexistense". Mudaba a lingua para partila, esnaquizada. Indagar para

procurarse no mundo e no espacio. "O POEMA SOMOS NOS é certo ¿pero que / establecer?" Escribía e

Marga Romero

A C T U A L I D A D E

escribiuse facendo luxir do poema, fugándose na fuga, o mesmo sentimentalismo que rexeitara Manuel Antonio. "Un reloxo na cadeira pousado tronza en tres/ o bico/ a piques de cavarar". Rachar tempo e espacio, crear "cabalos alaranxados nos rebumbios das lrasôs cortadas". Ruptura para recoller de Rilke e asumir que "todo anxo é terríbel", asumir a maldición de Rimbaud e saber que malia ela é un ser humano como Cirlot. Toda ti, sempre, pasarán anos para a comprensión "a través da figura en vangarda/ máis alá da temperá fugaz que limitaba/ formas e baleiro".

Xela Arias polos oitenta compañeira de voces solitarias, Cristal Méndez Queizán, Helena de Carlos, por un Vigo de puñais, a desfacerse entre os delirios de paisaxes a tremar entre as latas de cervexa, e Ana Romani constructora doutras beiras e marés.

Xela Arias e a dor afóganos para lerte a ti escrita, tremar ou pinchar cos *Tigres coma cabalos* (Edicións Xerais, 1990), danza fermosa entre a literatura e a fotografía. Arte: o corpo. Escribir é espirse e a nudez segue sen verse. (IN)Cultura que condena o corpo á ocultación. E, xa se sabe, Xela, non entenderon nada, os

máis eles. ¿Comprendes? E ti contestas desde adentro: "O meu mito de utopías e algunha cara quizais mentira/ prefiro ó teu deserto de estúpidas/ Belezas".

E fuches quen de saber que "hai posible en ser muller un privilexio imposible de transferir" e escribicheste nai e escribiches a Darío e a nós, todas fillas, non nais. E *Darío a diario* (Xerais, 1996) goce da descuberta da vida, goce do amor e de sabérmonos posuídas polo engado do día a día e dun ratiño que vai medrando "nunha entrezona da barriga" e outra vez inédita en tanto amor. Imposíbel non estar na túa vida, imposíbel non estares na nosa vida.

Intempériome (Espiral Maior Poesía, 2003) Travesía das túas regras: "A miña lei, de me nacer así tan negra por elección" "Negra asombrada fanática africana". Tan ti, condenada, tan libre, "Coma un fio de auga quixeras atravesalo todo, / regato/ nos cons da illa ben dotada."

Camiñaches sabendo o túnel e a fraga, a rúa e os camiños, as lousas e as lamas e de testamento lanzas aforismos e mensaxes tan secretas para cada unha das nosas vidas. Somos lectoras solitarias a camiñar sabendo desde a túa denuncia do equilibrio que "houbo unha vez

unha elipse que se pechaba/ e un paxaro derrotado que voara".

Para sempre estas palabras que nos chantas na boca do estómago, as derradeiras de *Intempériome*:

" INCÉNDIATE
á calor da observación.
E repasa logo a ollada
no pouso
dos afectos".

Desde a *Festa da palabra*, desde todas as *literatas*, coa tristura da túa morte, a ti posuidora dunha clave dourada para as fugas, quere moste poeta.

Gracias. E TI XA NOS
ENTENDES.

Xela, sempre o mar e soñando cabalos. As túas palabras, amantísima, MÁIS ALÁ.

A C T U A L I D A D E